

Zsolt Péter

Érdekérvényesítők, pedig nem is gondolnánk

Tömegsportokért tevékenykedő civilekről az él a köztudatban - s alighanem a politikusok fejében is -, hogy velük nincs gond, ők nem szólnak bele semmibe, csak kicsit mozogni akarnak és mozgatni másokat. Persze mániákusként mindenről a fizikai mozgás jut eszükbe, de nagyobb baj sose legyen.

Monspart Sarolta tragikus és mégis felemelő sorsú világbajnok tájfutónak például az is eszébe szokott jutni, hogy a futás nagyon sok politikailag kitűzött feladatot összeköt, az egészségügytől kezdve a társadalmi felzárkóztatáson keresztül a boldogságszint növeléséig. Legyen valaki nyugdíjas vagy kisiskolás, a tömegsport ingyen van, a sport mindenkié. Azaz mégsem.

Mivel másik vendégünk meg a kerékpározás megszállottja, ő meg „csak” a kerékpározás népszerűsítéséért harcol. Hamar kiderül azonban, hogy a kerékpározáshoz megfelelő feltételek kellene, és hogy az tágabban a közlekedésről is szól. De a futásokat is 1. meg kell szervezni, 2. lehet és kell futópályákat is építeni. Az ember ugyanis úgy működik, hogy ahol kerékpárutat lát, ott maga is kedvet kap, hogy bringára üljön, ahol meg futópályát lát és rajta sok kocogót, ott ő is nekiveselkedik. A pályák megmozdítják az emberek lábát, az egyik ember pedig leutánozza a másikat. Mindez pedig megszállottakat igényel, mert magától nem menne.

Ebben a körkörös folyamatban megszállottak (?) katalizátorok (?) a fenti civil szereplők, és közben – és ez az érdekes - megannyi érdeksérelmet is okozhatnak. Futók miatt lezárják a várost, kerékpárutakat tesznek oda, ahol korábban autók parkoltak stb. Rákérdeztünk az érdekérvényesítési technikáikra, és itt két teljesen eltérő stratégia tűnt fel. Monspart Sarolta a többnyire a személyes ismertségét - hírnevét használja, a kerékpárosok pedig a mozgósítható demonstrálókat.

Érdeemes megfigyelni, hogy civilek mikor nagyon elköteleződnek, szervezeteket hoznak létre, rengeteg időt szánnak életükből a mániájukra, akkor miképp válnak a téma szakértőivé. Monspart a legkülönbözőbb szervezetekben töltött és tölt be vezető pozíciót, a Kerékpáros Klub pedig profi szervezetté alakult, közlekedésmérnököt foglalkoztat, kommunikációs szakembert stb. A lobbierő nem egyszerűen csak a nyers erőből, és a korábbi világbajnoki

népszerűségéből, hanem szakmai anyagok gyakori előállításából adódik. Áronék kisvárosoknak készítenek közlekedéstervet, ha szereznek rá megbízást, és döngetik az ajtót, ha pl. a Lánchídról van szó. Sarolta edzésterveket készít, nőket és nyugdíjasokat képvisel, mikor épp hol találja az élet.

Az ő sokszínű tevékenységüket látva merül fel az a kérdés, hogy a sikerességnek, azaz a megszállottsággal kapcsolatos lobbizás eredményességének van-e valami köze ahhoz, hogy valaki több szervezetben is központi szereplő. Erre a vendégeink nem tudtak válaszolni, mert ez egy szociológiai kérdés, ők meg inkább a gyakorlati cselekvéssel foglalkoznak. Meg kéne vizsgálni a sok, egymástól eltérő helyen mozgolódókat a csak egy helyen lévőkkel, és azt a kérdést feltenni, hogy sikerességük közt van-e különbség.

De ilyen kutatások szerencsére már léteznek, és tudjuk, hogy valóban így van. A civil szervezetek ugyanis nem csupán önálló arculattal rendelkező csoportok, melyek más erőt képviselnek, mintha pusztán összeadnánk a bennük lévő tagokat, de egyúttal egyénekből is állnak. Ez a nem túl bonyolult felfedezés viszont a hálózatkutatókat arra sarkallta, hogy az egyének kapcsolatait szedjék össze. A helyzet az, hogy aki több csoport tagja, az könnyebben talál segítségre és támogatásra a keresztkapcsolatai által. A gyenge kötések csodákra képesek, ehhez viszont érdemes hiperaktívnak lenni, és több helyen forgolódni. Ugyanide jutunk, ha társadalmi tőkének tekintjük az előbbi erényeket: a kölcsönösségen alapuló kapcsolatokat, s a bizalmat erősítő hálózatokat.

Gyenge kötések: Granovetter azt bizonyította, hogy a munkahelyszerzés sikeresebb azoknál, akiknek több felszínes kapcsolata van, mint azoknál, akiknek csak stabil állandó, hosszútávú. Ebből bontakozott ki a gyenge kötések szerepének jobb megértése.

Sikeresség feltételei: a mai hálózatelméleti megközelítések szerint, legyenek a csapatban „összekötők”, ők azok, akik mindenkihez lehetőséget látnak, és mindenkivel szívesen kapcsolatot teremtenek, rengeteg gyenge kötést birtokolnak. Legyenek „sokattudók”, akik az adott témában, például a közlekedésszervezésben, vagy a tömegsportokkal kapcsolatos témákról szaktudással rendelkeznek. Nekik elhiszik amit mondanak, mert véleményvezérek. Végezetül pedig legyenek a csapatban „ügynökök”, akik az elbizonytalankodottakat meg tudják győzni, mert optimisták, és mert empatikusak.

Társadalmi tőke: az emberek közötti kapcsolatokban megbúvó erőforrás, mely a kapcsolatok mennyiségének, minőségének és struktúrájának függvénye. Fontos jellemzői a hálózatok révén megvalósuló kölcsönösség és a bizalom. Az emberi kapcsolatokban áramló energia elősegítheti az

egyén boldogulását, de egyúttal elősegítheti a kollektív cselekvést is és ezáltal egy egészséges és prosperáló társadalom fenntartását. Míg a pénzügyi tőke a használat során többnyire csökken, elfogy; a társadalmi a tőke a használata által erősödik, gyarapodik.

A civil társadalmak struktúrája lehet olyan, hogy valaki szekta szerűen csak egy helyhez kötődik, de lehet olyan is – és ez a nyugati demokráciák sikerének egyik titka -, hogy az egyéneknek több civil szervezeti tagságuk is van. Ez szinte egészen elképzelhetetlennek tűnik egy magyar szemüvegen keresztül nézve, de ha kíváncsiak vagyunk a sikerességre, ugyanazt az eredményt kapjuk, mint ami a nyugati. Bár Halász Áron nem szereti összemosni a kerékpározás szenvedélyéért végzett munkáját azzal, hogy az Átlátszónál is készít videókat, (hiszen a kamera ellentétes oldalán állva más feladata van), de valójában már két nagyon hatékony kezdeményezésben vesz részt., Monspart egyesületi funkcióit pedig itt most fel se sorolnánk.

A másik kérdés, ami foglalkoztatott a Civil Világ két új vendégével kapcsolatban, hogy miképp birkóznak meg azzal a szokásos váddal, amit minden civillel szemben meg lehet fogalmazni, nevezetesen, hogy „téged barátom meg ki kérdezett?”. Honnan a legitimitás? Hiszen nem demokratikusan megválasztottak, csak érdekcsoportok. Erre a nehéz kérdésre azt hiszem még más vendégeinknél is vissza kell térnünk.